

Domatyi List

Бр. 1.

У Сомбору 1. Јануара 1891.

Год. II.

ДОМАЋИ ЛИСТ.

Цена је листу
на целу годину 2 ф.
на по године 1 ф.

Излази сваког 1. и 16. дана у месецу.

Уредник, власник и издавалац:
СТЕВАН КОЊОВИЋ учитељ.

Цена за огласе:
на целој страни 8 ф.
на по стране 4 ф.
на четврт стране 2 ф.

СРЕЋНА НОВА ГОДИНА!

И опет једну годину претурисмо више у животу нашем! Годину, која нас је многим и жалосним и радосним искуством обогатила!

Годину, која ће за собом код многих пријатних и непријатних успомена да остави!

Годину, са којом се, данашњим даном, као првим даном у новој години, морамо разрачунати, шта смо све у њој добра учинили а шта зла? Шта је још требало да смо урадили, а нисмо хтели или нисмо могли да урадимо! Шта нам још остаје као дуг, да пренесемо на ову годину у коју ступамо, да дужношћу својом и тога се дуга одужимо! И на послетку, да се добро испитамо, шта све треба, у интересу нашег дома, наше породице и благостања целог народа нам, да учинимо ове године у коју данашњим даном наступамо!

Сваки домаћин коме на срцу лежи своја кућа, породица и народ, неће се презати од замисли, да му данас ваља положити рачун пред самим собом!

Истина, да ма какав рачун положио, неће га нико с поља за то на одговор позвати, до ли само његова савест, пред којом ће моћи мирном душом да изађе или да пред

њом црвени и бледи због дела односно недеља која је починио, а није требао да учини — ако хоће и пред савешћу својом поштен човек да буде и да остане.

Кад би сваки домаћин више пута, или бар једанпут у години и то на овај дан, сам пред собом рачун о свима досадањим делима полагао, уверенисмо, да би и за идућу годину са свим нов, бољи прорачун у срцу своје створио. Прорачун онакав, са којим би му и савест његова мирна била; а њиме би и породицу своју и дом увек у најопретнијем виду имао и држао, и тако удруженим силама порадио, да му она и у поштењу и у свима хришћанским врлинама цвета а у земаљском благу напредује. Околини, друштву и народу свом послужио би као вретни члан, о кога би се многи могли ослонити, и своју срећу у његовој срећи гледали!

Сваки човек тежи за својом срећом; тражи је; често је спомиње и уздише за њом. И ако је се на сваком кораку сети, једва их има и десетином, који знају, шта управо они траже и шта у својој срећи назиру?

Врло ће се кратак, а и подједнак одговор добити од већине упитаних у чему се сваког човека срећа огледа? — Да је много новца, па

је срећа ту! — Тај би кратак одговор добио.

По томе можемо лако да дођемо до тог закључка да већина гледа своју срећу у новцу. Па и ако тако многи мисле, да је у новцу највећа срећа, ипак смело можемо да тврдимо, да није тако, покрај свега тога, што и сами морамо да потврдимо, да новац само може да потпомогне, да увелича срећу човекову — али је саму он не чини.

Кад би пре свега одговорили на питање, шта је крајна целъ човечијем животу, док смо овде на земљи? — Или: за што човек живи? — Тада би одма потпун одговор и јасан појам добио о срећи тога човека, који је тако често спомиње.

На питање за што човек живи? Одговарамо: да човек на земљи за то живи, да својим животом и радом, који му не треба ни против своје душе ни против свога тела да иде, буде од користи и себи и свима. Па кад ко може у смислу овога потпуно својим животом и радом да одговори, а да ни своју душу не огреши а ни своје тело не оштети, за тог човека слободно можемо рећи, да га права срећа прати: он ће као срећан човек и да умре.

Рекосмо да своју душу не огреши! Јест, да делањем самом себи и својим радом другима, не чинимо оно чиме би је огрешили, чиме би разбуктили у нама такovu савест, која немирујући не доноси нам среће, него несрећне часове. Напротив учинимо ли себи, својима и ближњима оно што би им ма у ком племенитом погледу помогло и кад том приликом у њиховој срећи гледаш сам своју срећу тад си задовољан, задовољан си сам собом, али си уједно задовољан и са другима — твоја је савет мирна — у мир-

ноћи савести осећаш и твоју највећу срећу!

Рекосмо и то, срећан човек т. ј. који иде за тим да буде тај, не сме ни своје тело оштетити. — Тело нам се штетити може или прекомерним радом или неуредним животом, раскаланим или развратним само тобож телесним — уживањима. Прекомерно радити, мора сиротиња, да себе и своје захрани — с тога с правом и сматра то за несрећу, јер поред и великог и трудног рада, нема довољно ни хране ни удобности, како би се уз умерени рад телесно а и душевно могла снажити, да не мора за ону кору хлеба, често и свој живот а тиме и живот својих на коцку мећати и опасности га излагати. Једина нам је још за ове беднике та утеха, што се на све стране образују друштва како би се томе злу на пут стало и овим невољницима пружио чаша среће из које ће и они бар ма и једну кап сркнути. — Но има и таквих, који по свима својим околностима, не би морали да прекомерно раде и тиме своје тело да руше, али многи тежећи за неком сјајнијом срећом, срећом коју у будућности назире, раде тако рећи из обести до које никад достићи не могу. Јер таман ју је такав човек у замислима својима постигао, а ње нестане као оно у узбурканој води кад мехурић пукне. Но иза воденог мехурића не остаје никаквих трагова ни добрих ни злих; напротив ова привидна срећа често, тако рећи увек, оне праве услове среће уништава, и у место среће несрећу нам придоноси. . . Ту је новац! Ту је сво благо земаљско — па ипак среће нема!

Из свега овога можемо да увидимо, да се срећа састоји у поштењу, у мирној савести, у потпома-

гању један другог, у умереном телесном раду у потпуном здрављу, па према свему томе и задовољству.

Јер човјече праведниче,
Кад човјека самрт нађе,
Ништа с собом не понесе,
Већ скрштене бјеле руке
И праведна дјела своја.

С тога на прагу ове нове године, као на дан почетка последње десетине овог столећа, помолимо се небесном Творцу, захвалимо се на досадањој Његовој милости, Који нас је са Својом моћном руком одржао у животу, који је само Њему на славу и хвалу посвећен; молимо

се да нас удостоји Својим обилним благословом, да добивеном новом снагом будемо кадри одржати се на оној Хришћанској висини, ради које је послао Спаситеља света, да Својом науком оплемени нам срца и душе, како би потпуно могли одговорити оној цели нашег живота, за коју смо одређени: у којој се цели налази права наша срећа, срећа трајна и непомућена, која сваког човека а понаособ домаћина срећним чини.

У то име, нек је још једном:

Срећна нова година!

ВОЂАРСТВО.

Размножавање вођака семеном.

Сејање.

Семеном се воћке из два узрока размножавају. Први је тај, да њиме добијемо неку нову подврсту (варијетет) нпр. ако смо вештачким начином цвет од крушке *пљускаче* оплодили прашком из цвета *лубеничарке*, па смо на тај цвет пазили и о њему рачуна водили све догле до год се од њега није плод у тој мери образовао, да нам је тако рећи до уста дошао; тада, ако смо га узабрали и из средине му семе ухватили, оправили га као што треба; засејали као што треба: однеговали и дочекали плод са ове младице коју из овог семена произведосмо, уверићемо се да нови плод, и ако има пљускачких особина на себи, или лубеничаркиних ипак има и неких заједничких или баш неких и нових које све укупно узев чине неку нову подврсту (ва-

ријетет) тога воћа. И кад се хоће такав нов варијетет каквог воћа да произведе, то се једино тим начином поступа оплођивањем цвета и после семеном се произведе. То је као што рекосмо први узрок због чега се и семеном многе воћке размножавају. Народ у опште и ако семеном неке воћке размножава не чини то због тога, да добије нове подврсте, него онакову из какове је семе повадио. А оно пак, чине само вештаци баштовани, који тим начином много воће усавршише а себи светска гласа стекосе.

Други је узрок, и то главни због чега ми у нашим баштама ваља младице семеном да размножавамо; а то је, да добијемо младице које ћемо после укаламљивањем калем гранчица или пунова лепих врста вођака оплемени, да и оне касније рађају онаким плодом иза каквих калемгранчице укаламисмо. Из семена произведене младице јесу најбоље најснажније и најиздржљивије

подлоге за каламљење. С тога се баш и препоручује, да се свуд, гдегод је могуће сеје семе од воћака, да што више подлога добијемо за каламљење.

Семе ово може се на више начина да посеје, и то: I. *сејање пуште или на сачму*; II. *сејање у рунице*; и III. *сејање у редове*.

I. *Сејање пуште или на сачму*. Под овим сејањем разумемо таково сејање, које из руке семе распемо на леју прекопану или непрекопану па га после, ако је на непрекопаној, прекопавањем леје загрнемо; а ако је на прекопаној оно га после сетве грабуљамо са земљом затрпамо; или затрпамо га посипањем земље одозго. Ово се обично ради у јесен и преко зиме се таква леја под плевом и сламом одржи. У пролеће се очисти на којој семе почне да ниче. У каснијој кошњи и плевљењу многе младнице произведене оваким сејањем пропадну због незгодног рада.

II. *Сејање у рунице*. Овај се начин сејања изводи тако, кад на прекопаној леји за свако семе засебну руницу направимо у ову по једно а највише по два семена спустимо и ову загрнемо. Наравно да се за свако семе и неправи ни једнаке рунице (које се изводе прстом или малом дошарчицом); за крупније семе праве се веће односно дубље рунице а за ситније плиће. Овај начин не може се у толико препоручити у колико је врло споран па опет с њиме не можемо онако циљ да постигнемо како баш желимо.

III. *Сејање у редове*. Овај се начин највећма препоручује да га изводе сви воћари и баштовани. А врло га је лако изводити; може се просто руком, а већ има и за ово мало сејање нарочити, машина, којима се на ред сеје као и жита и тд. За ово се сејање мора леја добро

приправити; земља да је добра и иситњена. Изводи се или у јесен или у пролеће. Пре него што би се латили самог сејања, морамо по леји редове — мале браздице да направљамо. Да то постигнемо нужна нам је летва и мотичица. Да ли ћемо браздице уздуж леје правити или преко ње, стоји нам од воље и таково ћемо и летву приправити. Премазгоднојој радњи удешавају се и ове браздице. По нашем мишљењу рекли би смо, да би боље било, браздице преко правити него уздуж, лакше је после плевити, окопавати и друге послове изводити. — Дакле по том краја се летва преко ширине у крај леје стави и уз њу мотичицом бразда запара у дубљини 3 до 10 см. Наравно да ово зависи од величине семена; у колико је мање плића бразда. За најситније семе ваља бразду правити од 3 см; за средње од 7 см. као за крушке и јабуке; а за најкрупније, почев од трешње па до ораха од 10 см.

Но у колико се морамо према семену равнати и у погледу дубљине браздице, у толико великог обзира морамо имати и на саму честину сетве; ситније се семе може на чешће посејати а крупније на ређе. Од овога баш највише зависи да ли ће проклијано семе моћи напредовати или ће се још у клици затрти. Ако је угусто посејано, ту жилице једна од друге храну тако рећи отимају те ни једној у оном малом простору не буде довољно да се подпуно развије и мора да пропадне, и ми онда неоправдано вицемо на неке затираче да су они тобож свему томе криви. Иста она мера важи и овде у погледу густине посејаног семена, коју у обзир узесмо при дубљини бразде; шта више може се још и на ређе посе-

јати и ако не смемо рачунати да ће нам сво посејано семе изнићи.

Кад прву бразду уз летву по-вукосмо одмакнимо од ње на 5 dm. равнобежно (паралелно) даље, те и ту таку исту браздицу ваља да направимо; тим начином и даље колико нам год треба за приправљено семе.

Кад су бразде готове у споменутој дубљини и размаку, семе се посеје, оном земљом која је са стране загрне, нешто спољњом страном мотике или за то приправљеном насађеном даском (тапкалом) земља се у тој мери по површини сабије, да

свако поједино семе буде земљом обложено. Ако је јесен, на леју ваља навући нешто плевне или ситне сламе, да се под тим преко зиме у семену моћ клицавости разбуди и како пролеће гракне, почне ницати. Ако је пролеће оно се мора на сушним данима свако јутро добром устојаном водом заливати да би се у семену клицавост што пре разбудила и сво семе изникло. — Како се овакав млад усев негује преко целе године и како се са младима поступа то ћемо другом приликом о том коју више рећи.

ПЧЕЛАРСТВО.

Прихрањивање пчела из нужде.

Сваки пчелар, пре него што је своје кошнице на зимиште спремио, добро их је морао разгледати и уверити се да ли свака има у себи толико меда, колико ће јој довољно бити да се исхрани за време зиме. У колико је која слабија мора јој пчелар додати меда. Додавање може да буде у саћу а може да буде и у судићима као течан мед. И кад их је ма којим начином снабдео са толико меда са колико ће моћи зиму провести склања их на зимиште. Но догађа се често, да кошницама остављеним на зимишту, не буде довољна она количина меда, која се у њима налази, па с тога их морамо онда и преко зиме односно рано у пролеће до цвета да прихрањујемо. С тога пчелар и преко зиме мора у више пута своје кошнице да прегледа, да му не би која због његове небриге пропала. Оно на сваки начин, кад би пчеле имале у при-

роди својој то, да зиму преспавају, не би било нужно с погледом на недостатак хране прегледати их, али оне по природи својој не преспавају зиму, него су будне и брину се, да се до пролећа одрже у животу. За живот пак нужна им је храна, прво да се исхране а друго да развију што већу топлоту, која им је такође нужна за одржање своје.

Кад се пчелар зими приближи једној кошници и чује јаку звуку у њој, знак је, да им је хладно и он се мора да постара, како ће им већу топлоту да осигура, јер у противном случају више хране морају да троше а тиме двојако кошницу штете, прво неће им бити довољна она количина меда коју смо јој оставили, а друго трошењем више хране могу да нанесу на себе и разне болести.

При зимњем прегледању видимо ли да у некој кошници нема довољно хране за исхрану јој морамо јој одма, па ма то било и усред зиме у помоћ притећи. Ако је обична

кошница вршкар, коју смо због пресада може бити оставили, па у њој приметимо, због њене лакоће, да нема меда или ако има, да је то врло мало, морамо је донети у какву стају где је топлије него тамо где је била али никако у собу или у кујну где живимо, него где ће посве мирна да буде. Приправимо једну боцу са великим грлом, најбоље је од оних у које за зиму воће жувамо, напунимо је обичним течним медом: грло јој чврсто превуцимо са густим јаким чистим безом и појаче испод грла је поврзимо. Приправимо нешто блата начињена од жуте земље, и један оштар нож. Ножем испод батлића (вршка) прорежимо округлу јаму, одириlike толико велику, колико је и грло од боце у којој је мед. Кад је јама прорезана утиснимо грло од боце у њу, а унаоколо с поља приправљеним блатом обленимо. Боца стоји у кошници одозго наопачке учвршћена; пчеле ће мед да осете и пошто су све у вршку због нужне топлоте, нагнуће на грло од боце и кроз платно ће да усишу мед у се и тако ће га пренашати у празне ћелице. Пошто ће све навалити на мед, то ће оне за врло кратко време сав мед пренети у саће. Ако је кошница врло слаба то им се може још толико меда и по други пут дати, па у случају нужде и по трећи пут. Кад их тим начином снабдемо с медом, можемо је поново на њено првашње место оставити умирени, да јој је опстанак осигуран.

Ако је пак ђерзонка, којој такође морамо хране да додамо, то ћемо пак да поступамо на овај на-

чин: Приправимо толико оквира, у колико спратова пчеле у ђерзонки живе. Сваки тај оквир тако удесимо, да у њему буде више спратова од летвица, које ће равнобежне (паралелне) бити са доњом страном од оквира; може се такви пет спратова удесити. За тим исецимо толико дугачких и широких плочица од празног саћа колики је дугачак и широк поједини спрат. Узмимо житка меда у врло узан левак (точир) и налијмо једну страну исеченог саћа. Кад смо све напунили, ставимо саће с медом на сваки спрат тако, да пуне ћелице горе буду окренуте и такав један оквир унесимо у средину једног спрата од ђерзонке. Пчеле ће нагрнути мед покупити и пренети у своје ћелице. И ово морамо дотле опетовати до год кошницу не снабдемо са довољном количином меда.

У место овог начина прихрањивања, можемо ђерзонци додавати мед и малим тепсицама или валовчићима а још најбоље пуним запечаћеним саћем, које смо у добу највеће паше одузели од њих и за овај случај приправили.

Многи пчелари у место меда дају својим пчелама растопљена жута шећера. Ово чине с тога, што је исхрањивање шећером јефтиније а веле једну услугу чини. И овај се на исти начин даје пчелама као и мед, но га пре свега овако ваља растворити. У колико смо даље од пролећа у толико растопљени шећер мора бити гушћи — више шећера по тежини него воде; а у колико смо му ближи у толико житкији.

ВИНОГРАДАРСТВО.

Каламлење американске лозе.

Калем-лоза.

Као што нам је при сваком другом каламлењу у првој линији нужна подлога и калем-лоза, тако је то исто и овде. Без овог двога не да се посао око каламлења ни замислити. За подлогу ћемо да узмемо американску лозу, коју смо упримљчили и која је већ најмање 2 године дана стара. За то се време она добро оснажила лене и снажне жиле пустила и која ће као таква за подлогу врло добра бити, а оставили је ми на сталном месту где је засеђена, тамо да је каламимо; или је извадили у јесен и претрпали је где у какву стају, па да је за време зиме или пролећа у руци, односно у соби каламимо. Што се пак тиче калем лозе, она нам по готову. Још мора канда већу бригу задати него и сама подлога. У колико од подлоге зависи опстанак и живот чокотову толико од калем-лозе зависи она крајња тачка, за којом тежимо — зависи каквоћа плода око кога полажемо сав труд и сву наду. За то, што човек при каламлењу ма каквих врста лоза, мора једвактруд и вештину својих руку да употреби, ваља да врло велику пажњу обраћа на оне лозе којима ће да калами — да оплемењује своје подлоге, а биле оне американске или ма и наша лоза. Кад се већ ради, рад треба да тако удесимо како ће нас он најбоље и наградити, те по томе лако до закључка можемо доћи, да је свакојак боље, лепшом, бољом, финијом, скупљом врстом каламити него обичном која се

ни у пслак онако не наплаћује као оне fine. С тога сваки виногадар још из ране јесени мора да проучава све врсте грожђа из своје околине и ону која му се најбоље допада побележи и за калем-лозу себи остави. —

Па и са тим мора бити виногадар пре свега на чисто, да ли ће он од својих калама таково грожђе да произвађа од кога ће вино правити или оно од кога се вино не прави но за јело употребљује, што га иначе настолским грожђем зове-мо. И ово не сме увек искључиво према својој жељи управљати него према земљи у којој ће му бити каламци засађени. Ако је земља мршава ваља садити лозу за вино, а ако је снажнија, лозу за настолско грожђе.

При избору калем-лозе прво ваља да имамо обзира на старост чокота са кога сечемо. Не ваља сећи ни са одвећ младог чокота, као ни са одвећ маторог: него од средњовечног. И то такову лозу која је потпуно здрава, једра, потпуно сазрела, а поврх свега тога још ако је родница, то јест ако је те године на себи и плода имала.

Овако изабрана се лоза каквим год знаком нпр. црвеном везом побележи још док је плодна њој. Кад се обере плод и лист отпадне, а тада је већ и лоза потпуно сазрела, заиђе се оштрим ножем и од главе чокота оцече. При сечењу калем-лозе морамо назити да сваку врсту за себе у сноп подадберемо и извесним знаком означимо. Према потреби ћемо знати и од које нам врсте мање или више треба, те према томе толико од сваке врсте и приправити.

Кад се посеку и свака врста

оделито у снопић остави ; тада се опет сваки сноп раздели у снопиће све по 20 лоза и то да су у три руке разделене т. ј. да међу тих 20 лоза буде један део најдебљих, један средњих и један најтањих. ово ће нам при каламљењу врло нужно бити да можемо лако према подлози и једнако дебелу лозу наћи међу тих 20.

Сви се снопићи по врстама грозња претрпају у песак или у обичну земљу али не у подруму где је то-

пло, него где у затворену стају, где неће рано калем-лоза потерати. Такове ће калем-лозе добре бити за каламљење, ма које доба било пл' у зиму да се у руци калами или касније у пролеће да се на сталном месту засађени чокотићи каламе.

Како се пак калами свима могућим а најобичнијим начинима, доносићемо од идућег броја у низу више чланака, а разјашњивани са више слика.

Ц В Е Ћ А Р С Т В О.

Произвађање нових варијетета Ружа.

Наука о биљу — ботаника — учи нас, да се све биљке, које имају прашнике и тучкове — фанерогаме — оплођују цветним прашком. Прашници се налазе у круници, а сваки има обично три дела: кончић прашницицу и прашак. Кончић је онај део који стоји на дну крунице а на ком је насађена прашницица. Прашницица стоји, као што рекох, на врху кончића и напуњена је цветним прашком. Прашак је ситно цветно брашно; обојен је код разних биљака врло различито. Има га црвеног, мрког, плаветникастог и зеленог, а обично је, и то највише жуте боје — код руже је увек жуте боје. Кад је прашак у прашници он упија у себе воду, од које прашницица веома набубри, сазре и распукне се.

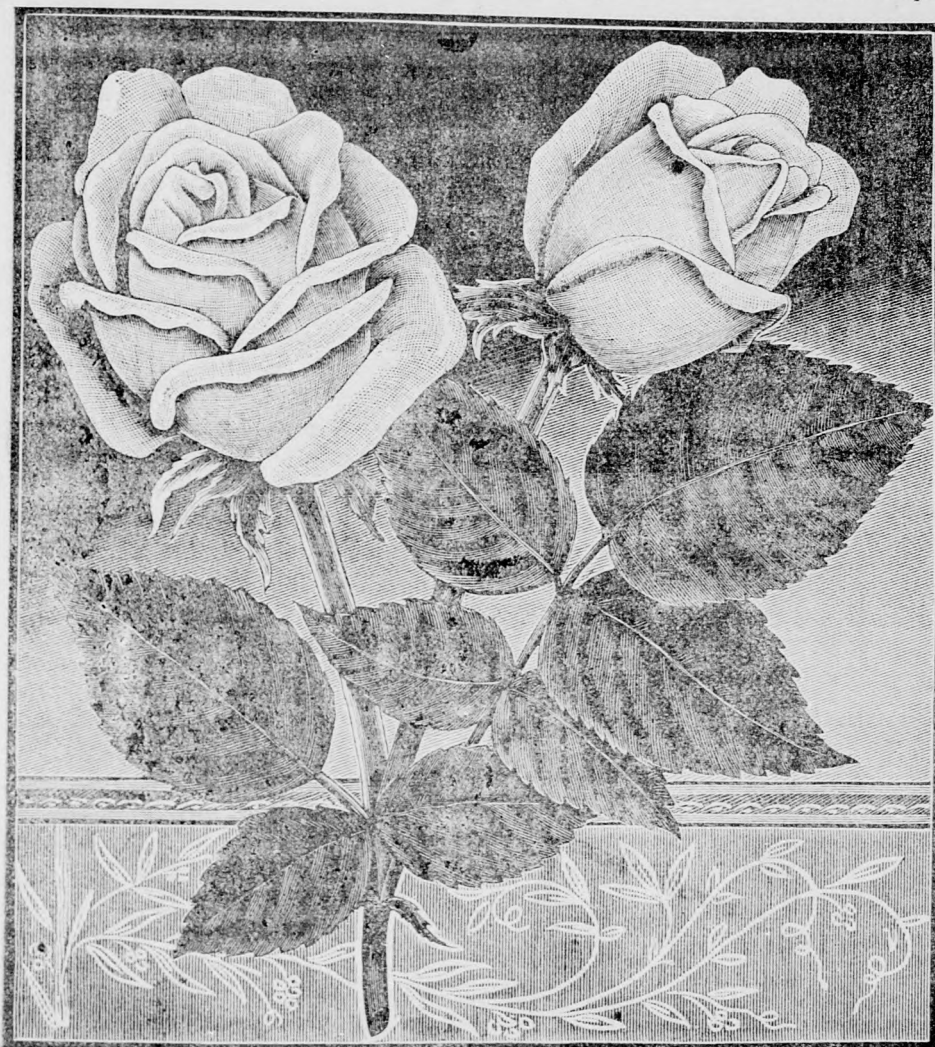
Тучак стоји у средини крунице, а и он се састоји из три дела: из плодника, стубића и жига. Плодник је доњи, обично здебљан и шупаљ тучков део, који је још неразвијен плод, а у коме се налазе ситни семенски заметци. Стубић је цеваст тучков део, који је дужи или краћи и на свом врху има обично жиг. Жиг је горњи тучков део, који стоји обично на стубићу и служи као усташца за примање цветног прашка.

Кад смо се сад дакле упознали са деловима органа за плођење, појмљиво ће бити како бива и само оплођивање. — Кад је у прашници цветан прашак сазрео, прашницица се распукне и цветни прашак падне, или га ветар или инсекти пренесу на жиг, који је обложен жлездицама, или длачицама, које постају лепљиве и влажне онда, кад се тучак савршено развије. За ове лепљиве жлездице или длачице прихвата се цветни прашак, који се сплзази доле кроз стубић у плодник, у коме се налазе ситни семенски заметци који кад дођу у непосредни додир са цветним прашком оплоде се, и то све заједно са плодником развија се и постаје плод са семеном и семе тек тада добије моћ клијања.

Ако је цветни прашак, ма којим начином, са другог цвета или са друге биљке исте врсте но другог варијетета пренесен у један цвет исте врсте, семенски се заметци оплоде, плод кад се развије и сазре, семе добије моћ клијања и кад се посеје, изникне, цвет и плод развије, опазиће се да није у свему налик на онај цвет и плод са ког смо семе узели; него има на себи неке нове особине или помешане и са оног цвета и плода, са које је прашак, и са ове на који је цветни прашак на тучак пао. Овако оплођиване назива се укрштај. Укрштај је управо најславнији узрок што имамо од појединих врста биљака врло велик број разних варијетета.

Али ако спољни неповољни узроци спрече оплођивање, онда нема плода. Тако нпр. ако је пролеће најпре влажно па доцније мразовито, онда цветни прашак — који доста воде усисава — промрзне и угине. — Или, ако падне киша, кад су

и да тако нов варијетет добију. Резултат овог рада одговорио им је са успехом — те су тим начином разних варијетета појединог воћа, цвећа и другог биља постигли. Овим су начином и ружари, не укрштањем ма каквих варијетета, него бира-

Сл. 1.

биљке у цвету, т. ј. кад се биљке оплођују, онда ће та киша да спере сав цветни прашак, па тада нема оплођивања, или је то оплођивање непотпуно, и тако неће бити плода, односно семе неће добити моћ и клијања.

Кад је наука са овом теоријом продрла, практичари су гледали, да је примену на своју корист те су покушавали вештачким путем — у добу кад је у прашионици цветни прашак зрео — да танком кичицом пренесу прашак једног варијетета на цвет другог варијетета, да тиме ово семе оплоде, али уједно и укрете

Тим начином произведена је и ова ружа коју приказујемо у сл. 1.

Etoile de Lyon произведена од Guillet fils 1881. цвет јој је светло жуто сумпорасте боје, средина живље жуте боје, обратна странка цветних листића беличастожуте боје; цвет vrlo велик пуц, лепа склопа а особито држања и vrlo лепа мириса; спада у теа-руже. — (Ко би хтео да ову па и друге племените руже набави са којих би могао на лето пупове скидати и њима оплемењивати очењем своје дивјаке топло препоручујемо солидну радњу J. C. Schmidt. — Erfurt — где ће бити тачно и добро послужени.)

„Ружа“.

ним са својим извреним особинама, оплођивали и произвели за ово неколико деценија vrlo много и vrlo лепих варијетета. У тој су се вештини већ тако усавршили, да унапред саставе опис руже, коју ће укрштајем из семена да произведу. Истина, да често ова претпоставка неодговори жељи, али ипак постигну нов варијетет са каквом новом извреном особином. — У овом погледу суданае највештији Французи и Енглези; а често се појављују на међународним вртарским конгресима и ружари и вртари, са својим новим производима других држава.

РАТАРСТВО.

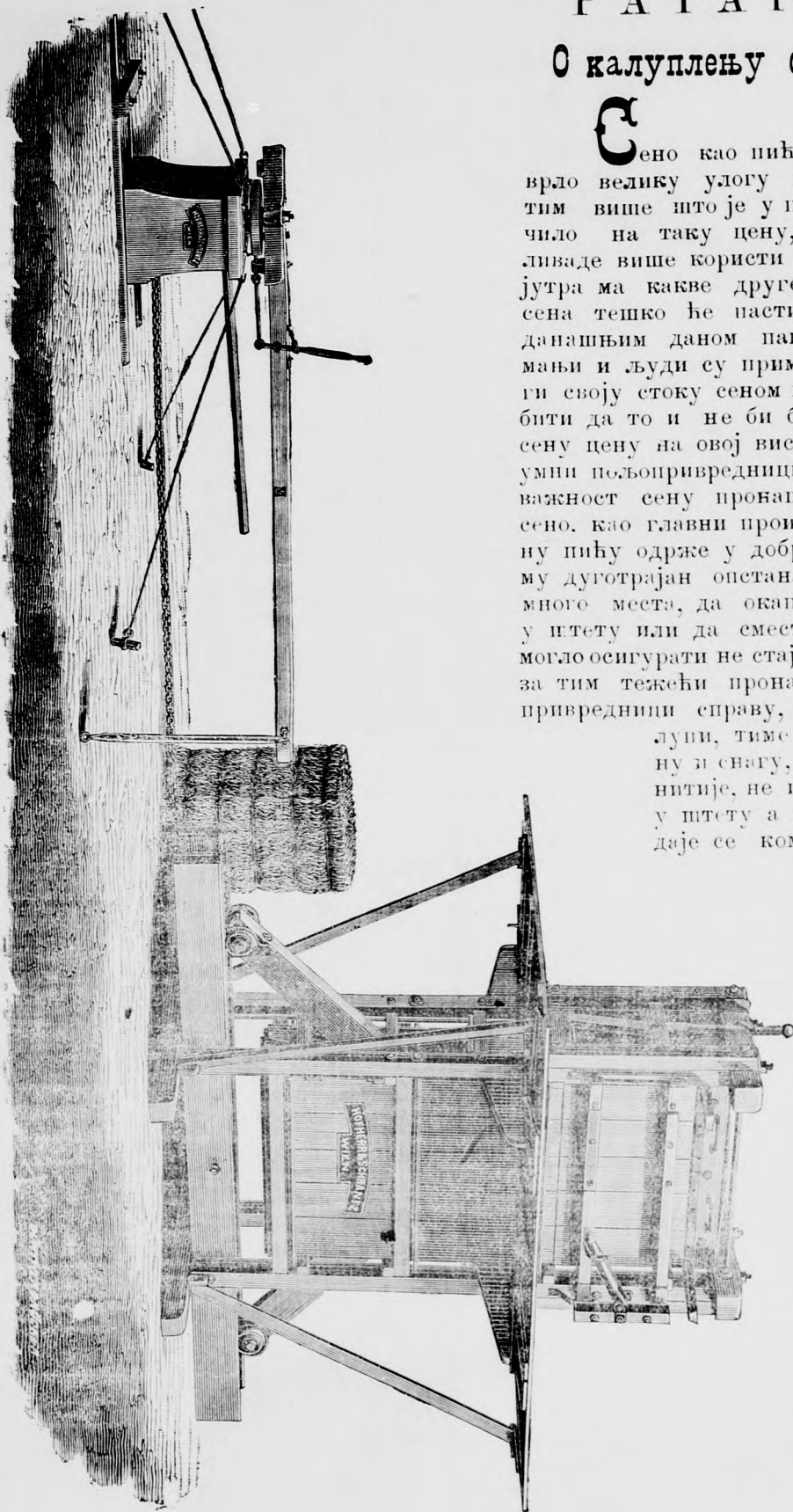
О калуплењу сена и сламе.

Сено као пића наше стоке игра врло велику улогу у ратарском свету, тим више што је у последње доба скочило на таку цену, да с једног јутра ливаде више користи имамо него с једног јутра ма какве друге хране. Ова цена сена тешко ће пасти тим мање, што су данашњим даном пашњаци све мањи и мањи и људи су приморени да и лети многи своју стоку сеном похрањују. Па може бити да то и не би био главни узрок да сену цену на овој висини одржи, да нису умни пољопривредници, полажући велику важност сену пронашли начин, како ће сено, као главни производ и главну сточну пићу одрже у доброј снази, осигурати му дуготрајан опстанак а да не запрема много места, да окапинама не иде много у штету или да сместиште где би се ово могло осигурати не стаје многих издатака — за тим тежећи пронашли су умни пољопривредници справу, којом се сено укалуни, тиме одржи своју свежину и снагу, много је лакше скловитије, не иде толико окапином у штету а што је најглавније даје се комуникационим сред-

ствима (лађом и жељезницом) брже и лакше па и у много већој количини пренашати а тиме лакше и боље продати. То ће сену одржати ту цену, до које је у последње доба дошло.

Слика 2.

Па није само тиме сену да је цена скочила него и слами, јер и ову том истом справом пресмашином — калупе у повеће бале у тежини од 50—55 kg. и тако је шаљу у фабрике у којима се хартија и

друго што од сламе гради. У последње доба такве се машине могу виђати и овде код нас у Бачкој у оним селима и варошима поред којих жељезнице пролази. Ту се многа слама у бале калуши на жељезницу вози и „горе“ шаље.

Такових пресмашина има у најновије доба врло различитих и по величини и по склопу као и по величини снаге којом се мора владати овом машином, па и по времену за које може извршити број бала, опет са известном тежином из себе да избаци Тако има која сваких 5 минута избаци из себе балу сена од 96 kg, која је 1 m. дугачка 43 cm. висока, а 56 cm. широка; таква машина 6 пута у мањи простор (волумен)

сабије сено, него што оно иначе заузима. Ова пресмашина (сл. 1.) коју ево у приложеној слици доносимо, избацује балу сена из себе која је дугачка 95 cm. широка 70 cm. а висока 46 cm тежина такве једне бале сена износи 90 kg. а толика иста бала слама износи 65 kg. За 1 сахат може да избаци из себе 8 бала, по томе за цео дан 80 бала; главна снага при овој радњи довољна је само једна коњска

Врло добре а и по умерену цену могу се добити у фабрици Hofherr et Schrantz. — Wien. X. Bez. Erlachgasse 26. у којој се предходно може замолити лепо и богато илустровани ценовник.

Ј. Р.

ЛИСТАК.

Ко би се томе и надао.

Слика из сеоског живота. Од В. Милана Марина.

Прић'Зарије Алимповић гонио је своју краву на пазар, на вашар.

Имао њу једину, и како није хтела од Аранђелова-дана да даје млека, решио је са својом женом, да је о првом вашару трговцима прода.

— А и ког ће ти врага, кад немаш никакве хасне од ње. — говорила му жена.

— Е, онда, жено, ако Бог да здравља, отераћу је сад о св. Николи на вашар.

— Па и треба. Бар ћемо моћи у некле и ову нашу сиротињу покрпити. А ако нас Бог помогне, купићемо на пролеће другу.

— Дај Боже! . . . Деца су то, жено, треба ту смока.

А у истини Прић'Зарије Алимповић имао је четворо деце. Што но наши кажу, израсли једно другом све до ува. Суви, јадни жалосни, беше им свеђер кромпир посведневна храна, тек кад кад се заложили млеком. О, онда је за њи било и сувише среће и радости. Облизивали се око видрице, трчали око ње, а радост помешана са жудном глађу лебдела им на лицу. За час па испразнише ведрицу. И онда, сиротани спавали безбрижно, весе-

ло, задовољно. И јутрос, кад је прић'Зарије изгонио краву из шталице, нададе се међу децом дрека.

„Наша крава, крава! . . .“ пиштаху сви редом и скакаху око ње цуни жалости.

И крава, зар као да разумеваше њихову жалост и тугу, гледаше их и сама жалостиво. За тим замуча и пође редом од детета до детета, тешећи их дахом својим. . . .

Али све беше заман. Крава се морала продати.

Прић'Зарије Алимповић гонио је своју краву на пазар. Бејаше ишао за њом, по утрвеном путу, а сам беше замишљен, задубљен.

Он је мислио у себи:

„Како ће то лепо бити, кад данас прода ту своју краву. Искаће за њу тридесет . . . не и то је много . . . али де, пробаће и тридесет некати, па колико добије, да добије. Тридесет! . . . није пала толики новац . . . О, његове руке још никад не имаћашу на себи толиког новца. А то је свота, свота велика, огромна. За ту своту могао би толико и толико чега покуповати. А и зашто не би. . . . Брате, силесија је то, силесија.

„Ето, ту краву, што је сад баш гони, купио је једном још кад је теле била. Дао за њу, . . . дао . . . чекај де само и колико оно . . . да, да. Дао за њега

пет форината сребра, и где сада чуда људи, добиће за њу тридесет форината.

„Шта ће с толиким новцем?“

Тај га помисао мучаше силно.

Он беше радостан, врло радостан, а у тај мах не могаше да замисли, шта би све са тим новцем могао купити. Беше то свота за њега огромна, непојмљива.

„Најпосле пробаше у себи, све да изређа.

„Купићу моме Јовану опанке и рекљу, мојој Марији рекљу, опанке, мараму, Митру шешир и опанке, а Јакову чакширице. Онда ћу себи, ех радости те . . . А баш сад мора, та он је давно желлио, да купи себи један гуњац. Ех како тек мора бити у њему топло. Па онако црвен, па ишаран, напред шарено, шарено, а одостраг све само цвеће, па кад прође селом, сваки ће му се дивити, и сваки ће му рећи: гле, Зарије, баш ти ваља. . . . О, ала је то пасија, Боже мој, . . . е — гуњац је то брата, гуњац, не носи ни то баш свако. Ал тек док он понесе . . . шта ће свет. . . . То је газда, стекао, па ето Господе, гле, па гле, па баш прави гуњац. О, о, о.

И беше сав радостан. Брци му се развукосе на смех и он се чешкаше по затиљку.

„Онда ћу и њој, тој мојој жени, купићу и њој што год онако, што они носе. . . . Тако шарено, што је скупо, па она ко по господски на боре, утегнута. . . . Онда ћу јој и ћурак, а да. . . . Ето и Андријина, Боже и ко ми је она, па од јесенас куд ће, а она ћурак. . . . Па ако ће, муж јој је купио. Купићу и ја оној мојој, па кадће и мени бити топло, нека буде и њој. А и заслужила је, заслужила. Брате, ради ти она са мном, да ми је све милина. Ето и пролетос, па оној Јаруги, за час посеја оно мога нешто ланца. А ја мислим у себи, зашто да је и она постидна пред светом у селу. Ваљда што нема одеда?! . . . Чекај, чекај само јесен. Купићу ја њој и одеда и ћурак и чаране и ципеле и свега, па и ако ће. . . . може и њој бити. . . .“

Иђаше за кравом и у себи као да представљаше све своје мисли и жеље већ остварене. А радсваше се у себи, као малено детенце.

„Онда, гледаћу . . . пробаћу промеркаћу, па ћу и једно прасе купити. Имамо оно нешто мекиња и кромпира, па ћемо му за час замесити, нахранити, а и код деце ће увек и у соби бити. О, они

ћа га врло волети! . . . Играће се с њиме па ће и заборавити на краву. Они ће га и хранити и појити. И кад поодрасте пробаћу мало и са храном. Па кад се угоји . . . ето опет новаца. Ономад Миљко добио за своје дванаест форината. . . . Господе није ни шала толики новац, а да речеш за колики труд. Па кад га продам, исплатићу оно нешто свога екукатора, па мирна Бачка. Ех, имаћу онда шта и за зиму. . . .“

Онда рачунаше у себи даље:

„А ако ме Бог поживи, онда, онда, купићу још једно теле и ждребе. Цмам оно нешто детелине у башти, па нека се исхране. Није шала брата, лена је то помоћ. А, ако ти треба млека, ту ти је крива, ако сира, опет ту она, ако ти треба орати, ту ти је коњ, ако где откасати опет коњ. . . . Све коњ. . . . Благо је то, а да!

И у мислима и не примети кад стиже на вашар.

Ту га она гунгула и дрека збуни, и он за час стаде, да се прибере, на коју ће страну.

Онда пође, сад први пут кроз вашар. Тамо где се стока продавала стаде и он са својом кравом

Људи му се јављају са свих страна:

„Доброј тро! . . .“

„Доброј тро, Зарије. . .“

Али он само гледаше у своју краву.

Пође један човек, онако по господски, да обилази стоку.

Прић-Зарије мисли:

„Овај ће „дивил“ да купи краву.“

Накашља се тек, да га примети.

Али господар стаде код његовог суседа. —

— Пријатељу, хеј, пријатељу! . . . Пошто цениш ту краву!

Прић-Зарије чисто би га погледом одвукао оданде. Та ето и он има краву, па што да пита оног.

— Питаш, пошто? вели му онај . . . ето, виш гледај. . . . Крава је дебела, угојена, млада као роса, ал мирна, да речеш ко детенце. . . .“

Мишљаше Прић-Зарије у себи:

„О, ала тај тек уме, да хвали. Он то већ неби умео. . . . А волео би, да и тако зна.“

— Знам, знам . . . све ја то видим. Ну, ти мени кажи, шта би искао за њу.

— Баш да ти кажем — педесет форината.

„До-а . . . чуђаше се у себи Зарије . . . шта тај тек иште! . . . Педесет, на-
опако, педесет! . . . Та тај није при себи . . . Педесет! . . .“

— Не дам толико. Ако хоћеш, ево
ти тридесет, па да пазаримо.

„Ха! . . . помисли Зарије . . . триде-
сет. . . Баш ко'што треба. Ето и сам би
му дао за тридесет. . . А то је некако и
право.“

— Не могу . . . вели онај.

— Е кад не можеш, а ти чекај. Мож-
да ће ти когод више дати.

И осврну се на Заријину краву.

Гледаше је са свих страна.

„О, о, мишљаше Зарије . . . ала тај
мотри! . . . Шта само толико гледа?! . . .“

Кад је видео, ослови га.

— Но, пријатељу, шта ти иштеш за
ту твоју краву.

Зарије се снеби. Тек почео би шта,
али не зна како ће

— Овај . . . ето. . .

Он је опица још један пут.

— Мршава је.

— Није, бога ми, није, вели Зарије.

— Е што ти кажеш, ал ја видим.

Зарије се чуђаше па и сам гледаше
у њу, да види, шта он то види, да је мр-
шава, кад је баш пуначка.

— Но, шта иштеш?

Зарије се збуну. Као рекао би, али,
шта ли није смео да изрекне: тридесет,
а овамо му оно на устима, тек да зине.

— Но, шта иштеш?

— Та . . . овај . . . ви већ и онако
знате.

— Ја знам, али и ти мораш знати.

— Овај . . . ако . . . ко велим . . .
мислим . . . ето, на прилику: тридесет.

Једва изрече

— Много је, много! . . .

Зарије се трже. О, што је и рекао
само!

— О'ш, пријатељу, што попустити.

— Тридесет, вели Зарије опет, али
слободније.

— Не дам. . . Ево ти двадесет и пет.
Баш да изрекне, да хоће, али се опет
трже. Сети се свога пређашњег рачуна,
па гуњца, па ћурка, па. . .

— Мало је. . . Виш' и више вреди
ова крава.

— Али је мршава.

— Није, господару, кад ти кажем,
није. Та ранио сам је као себе, на при-
лику већ да тако рекнем.

— Та видим ја море, боље, него што
ми ти кажеш. Него хоћеш попустити шта.

— Не могу

— Е, збогом.

И пође.

Нададе се Зарији жалост, не зна ни
сам како. Тек звао би натраг, а опет не
би. Помилова краву, и таман да се освр-
не, а онај се господар већ вратио.

— О'ш попустити што?

— Не . . . ! овај . . . не могу.

Е, а ти онда, дед' пасош! . . .

Он му га изнесе.

— Ево ти новци.

Зарије се упрепасти,

Три нове десетнице сијнуше му пред
очима. Господе мој, па баш нове, нове,
тако три, па нове.

Рука му дрхташе од велике нутар-
ње радости и узбуђења, кад их је примао.

Господар му даде новац, узе краву
за улар и одведе је.

А прић' Зарије Алимповић још ста-
јаше на старом месту као ван себе. У ру-
ци му новац, и он га стискао, снажно
стискао као да се бојао, да му ко год
не отме.

Исеуе мој! толики новац! . . .

Та јел' истина. Он невероватно по-
гледа још једном у шаку. И гле, па баш
права истина.

У руци му бљештаху три нове де-
сетнице.

(Продужиће се).

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

„ДОМАЋЕГ ЛИСТА“.

Ивашлим, 24. бројем завршио
се првогодишњи течај излагања
„Домаћег Листа.“—

Кад покренусмо овај лист, тач-
но и јасно развисмо програм, по ко-
ме ћемо лист уређивати и издавати.

Ко је тај програм проучио и рад, у току ове године у „Д. Л.“ практично могао се уверити, да смо ми нашем обећању досљедни остали у толико, у колико смо из свих струка домазлука, напоменутих у програму, доносили окраће јасне и језгровите чланке. При писању и донашању тих чланака, осим што програм имасмо у виду, имасмо још и већину наших предплатника, као и обим нашег листа.

Заиста, кад ма и летимичним погледом пређемо преко садржаја „Домаћег Листа“ за ову прву годину, не ћемо се постидети ни избором градива ни садржином његовом, коју пружасмо нашој читалачкој публици. Наравно да се ни изблизу није могао програм једном годином изцрпити; јер програм није створен за једну годину, него за повећи низ година.

У кратко бележимо да је „Домаћи Лист“ у току ове године, до нег 23 уводна чланка развог садржаја: — 16. чл. из воћарства; — 24. чл. из ичеларства; — 8. чл. из стоочарства; — 12. чл. из ратарства; — 18. чл. из виноградарства; — 3. чл. из подрумарства; — 5. чл. из живинарства; — 25. чл. из површарства; — 20. чл. из цвећарства; — 15. разних подлистака: а уз то још и бележака, дописа са разних страна српства, иштања и одговора итд. А сви ти разни чланци украшени са 73

лепе слике које поједине чланке у коме год погледу изближе објашњују. — У колико су сви ови наведени чланци своје циљу одговорили, то нек пресуди сама читалачка публика и стручњаци који се овој струци посвећују, проучавају и раде на њој. —

Па према свему томе јављамо нашим и претплатницима и осталој српској читалачкој публици, да ћемо по истом програму и истим правцем и надаље овај наш „Дом. Лист“ уређивати и редовно га издавати, с тога најучтивије молимо да нам се што пре предплатом јаве и што топлије овај лист препоруче у кругу својих пријатеља и познаника. Што се већи број предплатника пријави; у толико ће се „Д. Л.“ и по својој спољашној изради а и по садржини моћи усавршавати што би само и. ч. публици у највећи прилог ишло.

Цена је листу на годину дана само 2 ф. аувр. — Излази 2 пут месечно, на целом табаку велике осмине.

Врло лепо молимо, да се нађе што више искрених пријатеља и заузимача око скупљања предплате за „Дом. Л.“ На скупљених пет предплатника за целу годину, дајемо шести примерак бесплатно за труд.

У Сомбору 1 Јануара 1890.

Уредништво
„Домаћег Листа“
Zombor, (Bácska)

Д О П И С.

Сомбор, Јануара.

Главни је рад овога месеца, заићи од воћке до воћке и прво сва гусенична легла, са насађеним маказама изодсецати и ово у ватру побацати — Младе воћкице које су на сталном месту засађене сукуненом крпом протрети или четком очистити;

још је боље кад прво ножем исечемо сву кору око каквог распрштеног места, и тада направимо течност од воде, црна сапуна, у то улили врло мало млека и неколико капи петролеуме, те у ту смешу замекати четку и тиме стабло младог па и маторијег каламка очистити; од те ће смесе, сав гад, ма у заметку своје, кога нисмо четком очистили, умртвити.

Све суво грање на воћкама до своје

основе ваља општром тестерицом изодсецати, рану лепо ножем поравнити и мелемом замазати. Мелем за овај посао можемо направити, од пепела брашна од камена лисника, и дела беле земље и толико катрана од камена угља; ова смеша изгледа као тесто и врло се лепо маже. —

Ваља сећи каламгранчице за све врете пролетњег каламљена, и где у крају баште затрнати их у земљу, али тако до које неће моћи миши доћи. Или где се неће моћи смрзнутим. Ако имамо да шаљемо каламгранчице или од кога са стране да добијемо преко поште, то се онда мора овако поступати: Кад се свака вр-

ста и сваки варијетет за себе одели и побележи, ваља сваки оделито са засеченом страном у кромпир забости: сваки кромпир са каламгранчицама обвити у маховину и у кутију какву сместити и спаковати и преко поште послати.

Прегледати све загрнуто воће, и ако је земља ма којим начином одгрнута ваља је поново на основу воћке навући.

При лепим данима можемо и воћке пођубрити ако то јесенас нисмо учинили. Одрне се од воћке земља после се око ње ђубре. дубоко се са овим прекопа и поново на воћку нагрне, да стоји тако до пролећа.

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

(Замена и приказ.)

Све добивене књиге и листове огласићемо под овом рубриком.

1. **Школски Лист.** Излази у Сомбору сваког 15. дана у месецу. Уредник и издавалац Н. Ђ. Вукићевић Стаје на целу годину 1 ф. 50 н. —

2. **Голуб.** Излази у Сомбору сваког 1 дана у месецу. Уредник Јован Благојевић Стаје на целу годину 1 ф.

3. **Бачванин.** Излази у Сомбору сваке недеље. Уредник Ника Грујић. Стаје на целу годину 4 ф.

4. **Пољопривредни календар** за пролету 1891. г. (са повише слика). — Издање „Српског Пољопривредног Друштва“ Год. IX. Уредио Алекса Ђ. Поповић. — Београд — Цена 50 пара динарских

5. **Повртар.** Написао Др Ђорђе Радић уредник и издавалац „Домаћина“ — Са многима сликама у слогу. — Београд. Цена 15 н.

6. **Женски Свет.** Излази у Новом Саду сваког 1. дана у месецу. Уредник Арка Варађанин — Стаје на целу годину 1 ф.

7. **Домаћин.** Излази у Београду сваког 10. и 20. дана у месецу. Уредник и издавалац Др Ђорђе Радић. Стаје за Аустро-Угарску 2 ф. 50 н.

8. **Посестрима.** Излазила у Панчеву сваког 1. и 15. дана у месецу. Уредници, издавачи и власници Иван Мартиновић и Љубомир Лотић. Стајала за целу годину 3 ф. — За ову годину престала излазити.

9. **Домаћица** Излази у Београду 1 пут месечно. Уредник Ж. А. Шокорац. Стаје на целу годину 6 динара

10. **Мала Србадија.** Излазила у Београду 2 пут месечно. Уредник Мих. Јовић. Стајала на целу годину за стране земље 6 динара. Од лане у пола године престала излазити.

11. **Тежак** Излази у Београду сваке недеље 1 пут. Уредник Алекса Ђ. Поповић. Стаје на целу годину за иноземство 5 фор. —

12. **Нова Зета.** Излази на Цетињу у свескама 1 пут месечно. Уредник Др. Л. Томановић. Цена на целу годину за иноземство 3 ф.

13. **Нови Васпитач.** Излази у Белоловару у свескама 1 пут месечно. Уредник и издавалац Мита Нешковић. — Цена на целу годину 3 ф.

14. **Hrvatska Pčela.** Излази у Осеку 1 пут месечно. Уредник Bogdan Penjić. Цена на целу годину 3 ф.

15. **Босанска Вила.** Излази у Сарајеву 2 пут месечно. Уредник Никола Т. Кашиковић Сарајлија. — Цена на целу годину 4 ф.

16. **Босанско-Херцеговачки Источник.** Излази у Сарајеву у свескама 1 пут месечно. — Уредник Ђорђе Петровић свештеник. — Цена на целу годину 4 ф.

17. **Просвјета** Излази на Цетињу у свескама 1 пут месечно. Уређује: Канцеларија књ. црн. Минист. Просвјете. Цена за иноземство на целу годину 3 ф.

18. **Српски Занатлија.** Излази у Београду 1 пут недељно. Уредник Светозар Михајловић. — Цена за иноземство на целу годину 6 ф.

**ФАБРИКА
ХОФХЕРА И ШРАНЦА
У БЕЧУ.**

Препоручује своје богато стовариште разноврсних и солидно урађених

**ЕКОНОМСКИХ СПРАВА
И МАШИНА**

и то по најновијој конструкцији и најбољој системи, а по врло умереним ценама и повољним платежним условима.

Landwirtschafts-Maschinen Fabrik und Eisengiesserei von

HOFHERR & SCHRANTZ

Wien

X. Bez. Erlachgasse 26.

**J. C. SCHMIDT
ЕРФУРТ.**

Препоручује свој велики избор

СЕМЕНА

од поврћа, цвећа и економских биљака, разног дрвећа и шибља и од сваке врсте воћа

ПРОИЗВЕДЕНИ БИЉАКА

сваке врсте, особито екзотична цвећа и **НОВИТЕТА** од разног поврћа.

Специјалне богато илустроване каталоге шаље сваком на захтевање бесплатно и франкирано.

J. C. SCHMIDT
Erfurt.

Штампано код Антона Мужика у Сомбору.